

Vladimir VASILIȚA,

lector asistent al Catedrei drept civil
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand

Eugenia GUGULAN,

lector al Catedrei drept civil
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand

EVALUAREA PREJUDICIILOR PERSONALE NEPATRIMONIALE SUB FORMĂ DE VĂTĂMĂRI CORPORALE, CAUZATE LUCRĂTORILOR DE POLIȚIE ÎN TIMPUL EXERCITĂRII ATRIBUȚIILOR DE SERVICIU

In the activity law enforcement officers are quite often subject to professional risk. Professional risk is an integral part of their activity, in a consequence of that employees are quite often subject any traumas, and in certain cases endanger also the life. This article describes the process of recovering non-pecuniary damages of enforcement officers and existing problems in our legislation.

Conform prevederilor Legii nr. 416-XII din 18.12.90 cu privire la poliție, „Toți colaboratorii poliției sunt supuși asigurării de stat obligatorii pe o sumă egală cu suma mijloacelor bănești de întreținere pe zece ani din contul mijloacelor bugetelor respective, precum și din contul mijloacelor încasate pe bază de contract de la ministere, departamente, întreprinderi, instituții și organizații.

În caz de mutilare a colaboratorului de poliție în exercițiul funcțiunii, de invaliditate survenită în perioada satisfacerii serviciului sau cel mult după trei luni de la eliberarea din serviciu, sau după expirarea acestui termen, însă ca urmare a unei afecțiuni din perioada satisfacerii serviciului, în lipsa de temei pentru primirea pensiei de vechime în muncă el beneficiază lunar de mijloace de întreținere până la restabilirea capacității de muncă, însă pe parcursul a cel mult zece ani. După expirarea acestui termen lui i se stabilește pensie de invaliditate”¹.

Totodată, actul normativ în cauză prevede dreptul colaboratorului de poliției la risc profesional, ceea ce presupune că: „Nu constituie o infracțiune acțiunea colaboratorului poliției care a fost săvârșită într-o situație de risc profesional justificat, deși ea are semnele acțiunilor pentru care este prevăzută răspundere disciplinară, administrativă sau penală. Riscul este considerat justificat, dacă acțiunea săvârșită decurgea în mod obiectiv din informația asupra faptelor și circumstanțelor de care dispunea colaboratorul poliției, iar scopul legitim nu putea fi realizat prin acțiuni ce nu ar fi implicat riscul și colaboratorul poliției, care a admis riscul, a întreprins toate măsurile posibile pentru a preîntâmpina consecințele negative”.

¹ Art.34 din Legea cu privire la poliție nr. 416-XII din 18.12.90 // republicat în MO al RM, nr.17-19 din 31.01.02.

Drept urmare, deducem că activitatea lucrătorilor de poliție este strâns legată de un pericol profesional ce poate aduce atingere vieții și integrității fizice ale acestora. Aceste atingeri aduse vieții și integrității corporale prezintă un prejudiciu nepatrimonial (moral). Potrivit prevederilor legale existente, prin noțiunea de prejudiciu moral se înțeleg: „suferințele psihice sau fizice cauzate prin acțiuni sau omisiuni care atentează la valorile nepatrimoniale ce aparțin persoanei din momentul nașterii sau la bunurile dobândite prin lege (viața, sănătatea, demnitatea și reputația profesională, inviolabilitatea vieții personale, secretul de familie și personal), prin fapte ce atentează la drepturile personale nepatrimoniale (dreptul de a folosi propriul nume, dreptul de autor)”². Prevederile respective sunt aplicabile și în cazul colaboratorilor de poliție luând în considerație faptul că acest prejudiciu a fost cauzat la exercitarea atribuțiilor de serviciu. Pct. 3 din ordinul MAI nr.246 reflectă în mod expres situațiile care se consideră a fi drept „exercitarea atribuțiilor de serviciu” a lucrătorilor de poliție.

Însă se constată existența unor relevări normative incomplete pentru a determina evaluarea cuantumului pagubei aduse sub formă de vătămări corporale în carul exercitării atribuțiilor de serviciu.

Într-adevăr, regăsim norme juridice ce ar reglementa procedura de recuperare a prejudiciilor aduse în urma exercitării activității sale profesionale, însă rămâne a fi definitive anumite obiective, și anume atât în Legea cu privire la poliție, cât și în ordinul MAI nr.246 sus-menționat, lasă loc de interpretare referitor la modul de calculare a indemnizației ce este achitată pentru caz de vătămări corporale, precum și la durata de timp pentru care se achită.

Este necesar de precizat că integritatea fizică a persoanei este un atribut esențial și un drept fundamental al persoanei, care în caz de orice vătămare corporală poate pretinde o compensație bănească sau de altă natură atât prin sistemul asigurărilor sociale, cât și prin repararea prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces. Lucrătorilor de poliție le sunt aplicabile atât norme generale, cât și cele speciale de apreciere a prejudiciilor aduse sub formă de vătămări corporale, care de fapt constituie un prejudiciu nepatrimonial și nu există criterii strict determinate de apreciere a acestor prejudicii.

În cazul în care se admite repararea prejudiciilor nepatrimoniale prin despăgubiri bănești, se ridică problema dificilă a modului și a criteriilor de apreciere a acestora, precum și a criteriilor de stabilire a indemnizațiilor destinate reparării.

Identificarea unor criterii științifice exacte, pentru evaluarea cuantumului indemnizațiilor destinate reparării prejudiciilor nepatrimoniale nu este posibilă, întrucât este o incompatibilitate între caracterul moral (nepatrimonial) al daunelor și caracterul bănesc (patrimonial) al despăgubiri (indemnizației). De aceea, nici legiuitorul, nici hotărârea judecătorească nu stabilește vreun criteriu după care trebuie stabilită indemnizația.

Indemnizația, fiind de natură patrimonială, criteriul de stabilire trebuie să fie tot de natură patrimonială pentru a fi exact. Indemnizația acordată pentru repararea prejudiciului nepatrimonial trebuie să reprezinte, în realitate, o reparare a acestu-

² Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la aplicarea de către instanțele de judecată a legislației ce reglementează repararea prejudiciului moral” nr.9 din 09.10.2006, punctul 3.

ia, în sensul unei compensații sau satisfacții compensatorii. Stabilirea cuantumului despăgubirii pentru repararea daunelor nepatrimoniale include, firește, o doză mai mică sau mai mare de arbitrar. Totuși despăgubirea trebuie raportată la prejudiciul nepatrimonial suferit, la gravitatea, importanța și consecințele acesteia pentru persoana vătămată. Aprecierea prejudiciului se realizează sub aspectul efectelor negative suferite de persoana vătămată (în cazul nostru, al lucrătorilor de poliție) pe plan fizic și psihic³.

Aprecierea prejudiciului nepatrimonial nu se rezumă la determinarea „prețului” suferinței fizice și psihice care sunt inestimabile, ci înseamnă aprecierea multilaterală a tuturor consecințelor negative ale prejudiciului și a implicației acestuia pe toate planurile vieții sociale ale persoanei vătămate. Trebuie să se constate ce a pierdut persoana vătămată pe plan fizic, psihic, social, profesional și familial din ceea ce ar însemna o viață normală, liniștită și fericită pentru aceasta în momentul respectiv, dar și în viitor în societatea respectivă. Se face deci o apreciere a prejudiciului nepatrimonial și apoi, în raport cu acesta, se stabilește indemnizația.

Prejudiciul cauzat în urma exercitării atribuțiilor de serviciu al lucrătorilor de poliție ar trebui să fie apreciat în funcție de următorii factori:

– **Importanța prejudiciului nepatrimonial.** Aprecierea trebuie făcută la concret, de la caz la caz, în funcție de toate circumstanțele și împrejurările cazului dat.

– **Durata suferințelor fizice și psihice.** Este omis caracterul durabil sau continuu ale vătămarilor căpătate la exercitarea serviciului. Din acest punct de vedere, pot exista două situații: urmările vătămării să fie temporare, trecătoare sau să fie permanente. Chiar dacă urmările sunt trecătoare, în funcție de durata leziunilor suferite și de importanța acestora pentru lucrătorul de poliție, acesta poate pretinde daune nepatrimoniale. Leziunile sau vătămarile permanente sunt resimțite de victimă toată viața. În literatura juridică elvețiană s-a stabilit că o lezare a integrității corporale este permanentă dacă se prevede că ea va exista cu cel puțin aceeași gravitate în timpul întregii vieți.

– **Intensitatea durerilor fizice și psihice.** La evaluarea acestei intensități trebuie să se țină seama și de vârsta, vechimea în muncă, funcția exercitată, nivelul de pregătire a persoanei vătămate. Intensitatea suferințelor fizice sau psihice este un criteriu deosebit de criteriul importanței. De exemplu, dacă în urma unei vătămări lipsite de o mare importanță, persoana lezată trebuie totuși să suporte un tratament îndelungat și deosebit de dureros, prejudiciul moral al acesteia constă în această suferință fizică și psihică intensă, consecutive tratamentului. Cu privire la durerea fizică s-a arătat că aceasta este posibil de măsurat. În practica medico-legală din unele țări se folosește, în acest scop, un aparat care îi determină gradul de intensitate, atunci când este prezentă.

– **Tulburările și neajunsurile suferite de victima prejudiciată moral.**

Prin urmare, una dintre problemele principale cu care se confruntă lucrătorii de poliție în cazul în care suferă anumite mutilări, răniri, traume sau contuzii este aceea

³ Ilie Urs, „Criterii de apreciere a prejudiciilor morale și a despăgubirilor bănești pentru repararea daunelor morale”, în *Dreptul*, nr.4/1998, p. 29.

că atât în baza ordinului MAI nr.246 din 05.07.2004, cât și a actelor normative și legislative în baza cărora a fost emis, este dispus că în cazul în care unul dintre funcționari va suferi o anumită vătămare corporală, atunci lui i se va compensa o sumă în raport cu salariul de funcție și adaosurile cu sporurile la acesta. Însă este cunoscut faptul că sunt expuși la un risc mai mare anume o categorie de lucrători (lucrătorii din scut, patrulă și santinelă etc.). Mai mult ca atât, în legătură cu traumele respective, necesită un tratament cu mult mai costisitor decât salariul ce-i este achitat, însă potrivit reglementărilor normative actuale, salariatul este despăgubit doar în măsura în care este internat în mod staționar. Cât ține de toate cheltuielile pe care le suportă în afara acestei instituții, atunci rămâne în întregime pe seama acestuia.

În concluzie, ordinul în cauză (nr. 246 din 05.07.2004) necesită modificat în totalitate, în special în partea ce ține de calcularea despăgubirilor acordate de către angajator salariatului pentru cazurile de vătămări corporale.

În practică au fost întâlnite mai multe cazuri în care lucrătorul de poliție în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu s-a ales cu anumite vătămări corporale, care după o anumită perioadă de timp au o evoluție de înrăutățire progresivă a stării sănătății (cazul T. Lefter versus MAI al RM). Ținând cont de faptul că durata dintre momentul producerii traumelor și efectele ce au urmat este îndelungată, a avut drept rezultat ca angajatorul să refuze ceea ce ține de despăgubirile materiale suferite.

În acest sens, venim cu titlu de propunere ca persoanele care s-au ales cu o traumă în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu și în baza căreia s-a concediat, periodic să facă o investigație la spitalul specializat al MAI în cadrul unei comisii complexe, pentru a preveni faptul agravării sănătății acestuia, precum și ca să fie protejat și angajatorul pentru a despăgubi neîntemeiat pe unii foști lucrători care pretind că efectele avute sunt din cauza unei boli contractate pe timpul când activa în cadrul MAI. Iar în cazul în care aceștia refuză să urmeze acest gen de investigații, din start își asumă angajamentul că nu vor pretinde nici un fel de despăgubire din partea MAI-lui.

Bibliografie:

1. Constituția Republicii Moldova adoptată la 29.07.1994, în vigoare de la 27.08.1994 (art.43, 47).
2. Legea Republicii Moldova cu privire la poliție, nr. 416-XII din 18.12.90 // republicată în MO al RM, nr.17-19 din 31.01.02 (art.34).
3. Legea Republicii Moldova privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu, nr. 278-XIV din 11.02.99 // MO al RM, nr.24-25 din 11.03.99.
4. Legea asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale nr.756-XIV din 24.12.99 // MO al RM, nr.31-33 din 23.03.2000, în vigoare din 23.09.2000.
5. Legea Republicii Moldova cu privire la protecția socială suplimentară a invalizilor de război, a participanților la cel de-Al Doilea Război Mondial și a familiilor lor, nr.121-XV din 03.05.2001 // MO al RM, nr.51 din 08.05.2001.
6. Legea Republicii Moldova privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale nr. 289 din 22.07.2004 // MO a

RM, nr. 168-170/773, 10.09.2004.

7. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației materiale despre încasarea prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau altă vătămare a sănătății ori prin deces” nr.6 din 04.07.2005.
8. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la aplicarea de către instanțele de judecată a legislației ce reglementează repararea prejudiciului moral” nr.9 din 09.10.2006.